

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategin palauttaminen uudelleen valmisteluun

Pohjaesitys ei perustu kuulemiskierroksella esitettyihin skenaarioihin 1, 2, 3 tai niiden pohjalta tehtyihin muutoksiin. Esitys ei ole tulevaisuuslautakunnan esittämä eikä hyvinvointialuejohtajan alkuperäinen päätösesitys. Esittelijä muutti kesken kokouksen esitystään niin, että kiinteät asemat poistettiin Juuasta ja Heinävedeltä.

Perustuslain 118 pykälässä säädetään, että esittelijä on vastuussa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole jättänyt päätökseen eriävää mielipidettään. Tuossa kohtaa päätösesitystä ei muutettuna ole perusteltu, kuten hallintolain 45 §:ssä säädetään. Esittelijä ei olisi saanut muuttaa esitystään perustelematta muutosta.

Hallintolain 28 pykälässä 4 momentin mukaan henkilö on esteellinen, jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.

Hallintolain 28 pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan virkamies tai tässä kohtaa luottamushenkilö on esteellinen, jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa on esteellinen osallistumaan päätöksentekoon.

Palveluverkkosuunnitelma on keskeinen tulevaisuuden päätöksentekoa ohjaava asiakirja, jolla on huomattavia vaikutuksia eri kuntien toimintaan joko positiivisesti tai negatiivisesti. Useat henkilöt ovat nyt osallistuneet palveluverkkosuunnitelman laatimiseen esteellisinä asiaa valmisteleavassa tulevaisuuslautakunnassa.

Kansallinen ohjaus että alueelliset strategiset linjauksemme velvoittavat meitä tavoittamaan periaatteet ja niiden toteutukset: Ohessa näiden sisältöjä:

Perustuslain 6 pykälän mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa eri asemaan terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn takia.” Henkilöön liittyvä syy voi olla esim. asuinpaikan syrjäinen sijainti, vähävaraisuus, yksinäisyys, digi-taitojen puute.

Perustuslain 9 pykälän mukaan ihmisillä on vapaus liikkua ja valita asuinpaikkansa Suomessa. Henkilöä ei siis voi pakottaa muuttamaan tai asumaan sote-palvelujen sijainnin tai saatavuuden mukaan.

Perustuslain 19 pykälässä todetaan oikeudesta sosiaaliturvaan seuraavaa: ”Julkisen vallan on turvattava sen mukaan - niin kuin lailla tarkemmin säädetään - jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut.”

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä neljännessä kohdassa todetaan palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta seuraavaa: ”Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakasta.”

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 11 pykälässä käsitellään palvelustrategiaa: ”Palvelustrategiassa on asetettava tavoitteet, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan ottaen huomioon hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus.”

Edelleen samassa kohtaa todetaan: ”Paikalliset olosuhteet voivat olla palveluihin pääsyä vaikeuttavia mm. maantieteelliset pitkät etäisyydet, julkisen liikenteen puute, ikääntyneiden määrä alueella, vähävaraisuus ja runsas sairastavuus sekä yksinäisten osuus väestöstä.”

Vanhustenpalvelulain 14 pykälässä todetaan pitkäaikaisen hoidon ja huolenpidon toteuttamista ohjaavista periaatteista seuraavaa: ”Pitkäaikaista hoitoa ja huolenpitoa turvaavat sosiaali- ja terveysterveystoimet on toteutettava niin, että iäkäs henkilö voi kokea elämänsä: turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja niin että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan.

”Iäkkäille avo- ja aviopuolisoille on järjestettävä mahdollisuus asua yhdessä.”

”Pitkäaikaisen hoivan hoitojärjestelyjen pysyvyys on taattava.”

”Iäkkään pitää voida siis asua lähellä puolisoaan, omaisiaan, sukulaisiaan ja ystäväverkostoaan, joten pitkäaikaista ympärivuorokautisen asumisen yksiköitä tulee olla lähellä väestöpohjan tarpeen mukaan.”

Nämä edellä mainitut lain kohdat ovat vain pieni otos siitä asiakokonaisuudesta, mitä käsittelemme nyt kovin nopeasti ja poukkoillen muuttaen esityksiä kesken kokouksien ilman perusteita.

Palveluverkko -asian käsittelyyn, päätöksentekoon ja hyvinvointialueen toimintaan vaikuttaa keskeisesti Suomen hallituksen hallitusohjelma. Hyvinvointialueen rahoitus tulee valtiolta. Kun Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palveluverkko -asiaa valmisteltiin Suomen uudesta hallitusohjelmasta ei ollut tietoa. Talouden osalta on helppo kyseenalaistaa viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden valmisteluprosessiin sekä päätöksentekoon liittyvien tietojen riittävyys.

Luottamushenkilöllä tulee olla aina riittävät pohjatiedot käsiteltävästä asiasta sekä varmuus valmistelun oikeudenmukaisuudesta päätöstä tehtäessä. Nyt näin ei ole.

Näillä esitetyillä argumenteilla on hallinnollisesti ja juridisesti perusteltua palauttaa asia valmisteluun tulevaisuuslautakunnalle, joka esteettömällä luottamushenkilöillä aloittaisi päätösprosessin uudelleen. Mikäli näin ei menetellä, altistetaan käsiteltävä asia suurella todennäköisyydellä valituksille ja viimekädessä oikeusprosessille.

Juuassa 21.6.2023, aluevaltuutettu Tarja Hyykky